

КІНЕЦЬ ГЕНДЕРУ

Книжка вийшла за підтримки
ГО «Реформація»

format.ua

долучитися

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

DEBRA SOH

THE END OF GENDER

**DEBUNKING THE MYTHS ABOUT SEX
AND IDENTITY IN OUR SOCIETY**

THRESHOLD EDITIONS · NEW YORK · 2020

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

ДЕБРА СО

КІНЕЦЬ ГЕНДЕРУ

РОЗВІНЧАННЯ МІФІВ
ПРО СТАТЬ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ

*Переклав з англійської
Федір Левчук*

«НАШ ФОРМАТ» · КИЇВ · 2023

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

УДК 305(02.062)

С54

Со Дебра

С54 Кінець гендеру. Розвінчання міфів про стать та ідентичність / пер. з англ. Федір Левчук. — К. : Наш Формат, 2023. — 256 с.

ISBN 978-617-8120-10-8 (паперове видання)

ISBN 978-617-8120-11-5 (електронне видання)

Що таке гендер? Ми з ним народжуємося чи він обумовлений культурним та суспільним впливом? Зрештою, скільки існує гендерів? Останніми роками дискусії навколо цих питань не вщухають.

Ця книжка не лише розвінчує поширені міфи, що стосуються питань статі, гендеру та сексуальної поведінки, а й розкриває методи, якими сучасні ЗМІ, навчальні заклади та академічні установи поширюють їх.

УДК 305(02.062)

Перекладено за виданням: Debra Soh. *The End of Gender: Debunking the Myths about Sex and Identity in Our Society* (New York, Threshold Editions, 2020, ISBN 978-1-9821-3251-4).

Усі права застережено. All rights reserved

© 2020 by Dr. Debra Soh

© Левчук Ф., пер. з англ., 2023

© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2023

ISBN 978-617-8120-10-8 (паперове видання)

ISBN 978-617-8120-11-5 (електронне видання)

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	Битва з біологією	9
--------------	-------------------------	---

ОСНОВА

<i>Міф 1</i>	Біологічна стаття — це спектр	19
<i>Міф 2</i>	Гендер — це соціальний конструкт	38
<i>Міф 3</i>	Існує понад два гендери	61

РУБІЖ

<i>Міф 4</i>	Сексуальна орієнтація і гендерна ідентичність не пов'язані між собою	87
<i>Міф 5</i>	Дітям з гендерною дисфорією слід здійснювати перехід	117
<i>Міф 6</i>	Не існує різниці між трансжінками і жінками від народження	156

МАЙБУТНЄ

<i>Міф 7</i>	Жінки в сексі та під час знайомств повинні поводитися як чоловіки	181
<i>Міф 8</i>	Гендерно-нейтральне виховання дітей є дієвим	202
<i>Міф 9</i>	Сексологія і соціальна справедливість чудово уживаються одна з одною	216

<i>Висновок</i>	Кінець академічної свободи	234
<i>Подяки</i>		240
<i>Примітки</i>		242

УСІМ, ХТО ЗАБЛОКУВАВ МЕНЕ У ТВИТТЕРІ

БИТВА З БІОЛОГІЄЮ

Привіт!

Боїться, що хтось побачить у ваших руках цю книжку? Не варто.

У ній усе підтверджено наукою і фактами. Ця книжка не дає підстав для суперечок. Які, проте, виникають.

Певною мірою вам це вже відомо. За правду про гендер, особливо сьогодні, у наш час, доводиться платити ціну. Я її заплатила; ви, можливо, теж. Або, можливо, лише задумуетесь над тим, щоб зробити це. Щойно відкриєте рота й вимовите щось, зворотного шляху вже не буде. Та ви ним і не підете.

Спершу я й гадки не мала, що все буде так погано. Я була цілком упевнена, що нинішні політичні настрої, зокрема заперечення науки, дотичної до цих питань, зміни стратегії, ментальність натовпу, осоромлення і безпідставна мова ненависті, будуть лише тимчасовими явищами. Досі маятник довго рухався лише в один бік. Він однозначно повинен повернутися назад.

І я чекала. Я чекаю й досі. Натомість це неправдиве й ненаукове мислення продовжує поширюватися за межами академічної та освітньої галузі, проникаючи в провідні засоби масової інформації, медицину, наукові установи, сферу розваг, соціальні мережі, законодавство і технології. Жодних ознак того, що маятник розвернеться назад. І питання не в тому, чи зіткнетеся ви з цією ідеологією у своєму житті, а в тому, наскільки і чи взагалі ви готові усвідомити, що це відбувається.

Пізніше я занурюся у дрібні деталі науки про гендер та її практичного значення для нашого життя в контексті багатьох питань

сьогодення. Але перед тим розповім вам, який процес у моїх думках привів мене сюди — від часу, коли я була академічним дослідником теми сексу, до моменту, коли почала писати цей текст.

Мало хто скаже, що здобуття наукового ступеня — це хороша ідея, особливо якщо в них він уже є. Аспірантура складається з незліченно довгих вечорів і вихідних за роботою, постійних змін правил та нескінченної бюрократії — і все це лише для того, щоб після випуску вступити в боротьбу за робоче місце на мінливому ринку праці. Більшість випускників після завершення навчання отримують роботу за фахом, відповідну їхній спеціалізації. Дехто почне все спочатку в зовсім іншій галузі, наприклад журналістиці, як я.

Моє кінцеве рішення покинути свій вигаданий світ було наслідком абсолютно непередбачуваних змін політичних настроїв. В ідеальному світі науковці не мали б цікавитися політичним аспектом своєї діяльності. Дослідження теми сексу суперечливе за своєю природою, і вчені, які працюють у цій галузі, звикли боротися із втручанням з обох боків політичного спектра. Однак, поки будь-які спроби правих політиків вплинути на науку про секс, та й науку загалом, викликають значний спротив, у той самий час ліві політики починають її утискати, більшість людей вдає, ніби їх це не стосується.

Важливо звернути увагу на різницю між дослідженнями теми сексу і сексологією — галуззю, у якій я працювала раніше, — та іншими академічними дисциплінами на кшталт гендерних або жіночих студій, адже це різні речі. Дослідженнями сексу називають наукові дисципліни, що використовують кількісні (в основі яких лежать числа) методи, зокрема статистику, щоб зрозуміти людську сексуальність і гендер. До пов'язаних дисциплін належать біологія, психологія, нейробіологія і медицина.

Дослідження сексу, якщо його здійснювати належним чином, є точним, тому що наука має за мету усунути упередження й фактори, які спотворюють результати досліджень. Завдяки цьому ви можете бути впевнені в достовірності отриманого результату. Гендерні студії схильні використовувати якісні (на відміну від кількісних) методи, такі як інтерв'ю та автоетнографії (щось на кшталт

записів у щоденнику). Це не наукова дисципліна. Хоча деякі дослідники гендеру і справді роблять свою роботу уважно й сумлінно, багато хто з них не є прихильниками наукового методу.

Як ми ще побачимо, ця битва між науковою та антинауковою діяльностями має важливе значення. І тимчасом як ліве заперечення науки продовжує зміцнювати свої позиції в академічних колах, дослідження, що кидають виклик ідеям, які поширюються сьогодні, стають дедалі ненадійнішою територією. Не те щоб науковці навмисно публікували результати досліджень, які збурують суспільство, аби засмутити й образити людей. Але страх потенційно відкрити щось таке, на чому ще не поставили прогресивне клеймо схвалення, однозначно став фактором, що більше впливає на те, які саме запитання дослідник вирішить поставити, а яких уникне. Усупереч вашим можливим очікуванням, більшість сексологів (зокрема і я), які чинять опір цим вітрам політичних змін, є лібералами.

Не зрозумійте мене неправильно — я люблю свої дослідження, і сексологія стала моєю інтелектуальною домівкою. Свого часу я використовувала технології томографії головного мозку, зокрема функціональну магнітно-резонансну томографію (фМРТ), щоб краще зрозуміти парафілії*, сексуальну орієнтацію і гіперсексуальність чоловіків. Як особа на диво старомодна і нудна (ну, тобто без дивацтв) в особистому житті, за одну з найбільших цілей у своїх дослідженнях сексу я поставила подолання сексуальних упереджень і сорому.

Лабораторія, у якій я працювала, була єдиною у світі, що здійснювала такі дослідження, тому в мене склалося враження, ніби я виграла в лотерею. Та за час мого навчання в аспірантурі все так сильно змінилось, що я опинилась у безвиході. Я вирішила облишити свої мрії одного дня заснувати власну дослідницьку лабораторію і натомість зосередилася на цілком новій для себе кар'єрі журналіста, щоб мати можливість вільно висловлювати свою думку.

* Парафілії — незвичайні сексуальні вподобання.

Трансгендерні діти

До рішення покинути наукову роботу мене підштовхнуло написання статті в газеті. У матеріалах провідних ЗМІ я помітила тенденцію, яка змусила мене хвилюватися: вони були вкрай упереджені. Нескінченні потоки статей розповідали яскраві історії про трирічних дітей, які здійснювали гендерний перехід — змінювали зачіску та ім'я і обстоювали право медичного втручання задля того, щоб зупинити одні фізичні зміни та сприяти іншим.

Скільки батьки пам'ятали цих дітей, вони завжди були дещо *іншими*. Ці діти могли сказати щось, що завдасть болю серцю будь-яких батьків, наприклад, що вони народилися в неправильному тілі, що «Бог помилився», що вони хотіли б померти і знову народитися з іншою статтю. Ці діти безмежно страждатимуть, поки їм не дозволять здійснити гендерний перехід.

Ба більше, я бачила коментарі батьків під цими статтями. Багато хто погоджувався, що їхня дитина теж відчувала, ніби народилася в неправильному тілі, але батьки не знали, чи варто на це реагувати. Їм було ніяково від думки про те, що їхня дитина, по суті, може стати піддослідним кроликом, якщо застосувати до неї такий новий, ще не випробуваний підхід. Ці батьки висловлювали чітку підтримку трансгендерній спільноті, але не знали, що робити.

У відповідь інші користувачі нападали на цих батьків, називали їх трансфобами і мракобісами. Вони говорили, що коли їхні діти вчинять самогубство, саме батьки будуть у цьому винні. Можна лише уявити, що відчувають батьки, які висловлюють щире занепокоєність благополуччям своєї дитини, а у відповідь їх цькують і з ними жорстоко поводяться тільки тому, що вони поставили якесь запитання. Я також розуміла, що внаслідок цього залякування більше батьків дозволятимуть своїм дітям здійснювати перехід.

Я бачила, як це відбувалося знову і знову: один випадок, другий, третій... Мало хто з моїх колег був готовий щось про це сказати, тому я зрозуміла, що повинна висловити свою думку, заради цих батьків та їхніх дітей.

Ця тиша була наслідком тривалої огидної історії відносин між трансгендерними активістами й сексологами. Якщо активістам

не подобалося певне дослідження або публічне висловлювання якогось експерта, вони утискали дослідників сексу. На всіх причетних до цієї галузі, хто критикував трансгендерну ідеологію, безжально нападали, у деяких випадках ледь не руйнуючи їхню професійну й особисту репутацію (див. розділ 4).

Я написала авторську статтю з критикою ідеї раннього переходу, а потім десь пів року думала, чи публікувати її. Хоч я й посилялася на достовірні наукові підтвердження, політично цей вчинок був надто необережним. Привертати до нього увагу — це було те саме, що виключити себе з наукових кіл.

Я запитала у своїх колег, чи варто мені, на їхню думку, зачекати з публікацією матеріалу, поки не отримаю постійної довічної наукової посади, разом з якою я дістала б гарантовану роботу і підтримку навчального закладу. Як я собі уявляла, це мало б захистити мене від протидії з боку цих божевільних.

Один із моїх наставників, якому я дуже довіряла, бо знала його ще з першого курсу аспірантури, попередив мене: «Постійна наукова посада тобі не допоможе».

Його слова остаточно переконали мене.

Одного вечора я вийшла з наукової наради і побачила, що моя стаття з'явилася на сайті Pacific Standard. І, як на замовлення, почалося цькування.

Я в жодному разі не живу онлайн. Мені подобається перебувати в реальному світі й розмовляти з людьми наживо. На мою думку, хороший день — це коли тобі не доводиться торкатися смартфона. Коли мене почали цькувати конкретно за цю статтю, я ще не звикла до середовища цих платформ і не навчилася ухилятися від відповіді. Я лише знала, що націлилася на «священну корову» і що люди дуже, дуже розгнівалися.

Хтось розумний колись сказав, що коментарі читати не можна, але я завжди це роблю. Ні, я не мазохістка, просто іноді з них можна чогось навчитися. Зазвичай відповіді не стосуються теми, і серед них є як передбачувано зухвалі (одного разу мене обізвали «фашистською с*чкою»), так і чудернацько творчі («Вона схожа на трансвестита в дешевій перуці»). А проте час від часу я знаходжу щось цінне, що змінює мою думку або показує іншу

перспективу. За ці роки я добряче розібралася в аргументах опонентів, адже вважаю, що неможливо знати, чи маєш рацію, не розуміючи протилежної сторони.

У добу інтернету активістам та їхнім спільникам недостатньо домогтися справедливості. Їм потрібно покарати еретиків. Вони хотіли б, щоб вашу голову насадили на палю або щоб вас спалили живцем, а краще і те, і те. Якщо вас ніколи не цькували в соцмережах, ось який це має вигляд: спочатку ви отримуватимете по одному-два повідомлення, рівень ворожості яких сягатиме 10 із 10. У моєму випадку вони надходили від батьків, які звинувачували мене в тому, що я захищаю репаративну терапію* і хочу, щоб їхні трансдіти вчинили самогубство.

На мить ви подумаете, що люди, схоже, зовсім з'їхали з глузду. Та хтозна, може, вони це подолають.

А потім вас накриє лавина коментарів. Ви навіть не встигати-мете оновлювати сповіщення. Чомусь щоразу, оновлюючи сторінку, я, дурепа, думала: «Ну, цього разу між закликами повісити мене хтось точно напише щось гарне». Декілька сміливців і справді пробували закликати поводитися чемніше. Натовп умить накинувся на них, і їхні слова потонули в інших коментарях. Деякі мої захисники дійшли до того, що запропонували мені розкаятися. Вони дякували натовпу за те, що той «просвітив» їх, і просили вибачення, що захищали трансфоба.

Якщо ви вижили після першого нападу, кожен наступний — це дрібниця. У моєму випадку мені навіть було приємно знати, що мене очікує удар у відповідь. Не можу уявити, як це — зачепити трансактивістів і не відчутти цього. Декілька років по тому одного мого друга так само зацькували за те, що він написав у соцмережі, що завагітніти можуть лише жінки. Після кількадечних онлайн-переслідувань він, трохи шокований, сказав мені: «Я більше не буду твітити про трансгендерні проблеми».

Може здатися, що в цьому безладі натовпу я залишилась одна, але ні. Я була шокована, однак консервативні засоби масової

* Репаративна терапія, відома також як «конверсійна» — сукупність методик, спрямованих на зміну сексуальної орієнтації людини з гомосексуальної на гетеросексуальну. — Прим. пер.

інформації стали на мій захист. Цікаво, що радикальні феміністки і фанатичні християни стали на один бік у суперечці про туалети для трансгендерів, — такого об'єднання я теж не могла очікувати (див. розділ 6). А ще неочікуваний зсув Духу часу призвів до того, що мої противники стали вважати мене, сексуально-позитивну* людину, яка не підтримує традиції та захищає права ЛГБТ і яка колись заробляла на життя дослідженням сексуальних збочень та секс-іграшок, правою і республіканкою. Смішно було побачити, що Девід Френч, якого я дуже поважаю, позитивно відгукнувся про мою колонку для National Review, зауваживши, що я «точно не консервативна в культурному сенсі», маючи на увазі мою минулу статтю про фурі (субкультуру людей, які ідентифікують себе як людиноподібних тварин¹).

Рік по тому я почала писати свою першу постійну колонку як один із сексологів і постійних авторів Playboy.com. Ще за рік я здобула науковий ступінь з неврології сексу. Усе, що я побачила відтоді, остаточно переконало мене в правильності мого вибору.

Хтось розлютиться на мене за те, що я написала цю книжку. Та мені байдуже. Я зробила це, щоб відповісти на ваші запитання в часи, коли практично неможливо відрізнити політично вмотивовані ідеї від наукових фактів. Гендер не просто перетворився на ідею, а став певним об'єктом поклоніння. Загальновідомі знання були підірвані, щоб зробити їх відображенням задовольнень, які утверджують почуття та переконання окремих груп. Наукові дослідження вже не пов'язані з відкриттям досі незвіданого, а натомість просувають ідеї, які подобаються людям.

Багато хто запитував мене, як протидіяти дезінформації в суперечках з колегами, друзями та рідними. Що про це кажуть дослідження? Звідки відомо, що певне наукове дослідження є точним і неупередженим?

Кожен розділ цієї книжки розвінчує окремий міф, який ми чуємо сьогодні в суперечках на тему гендеру. Я заперечую багато що

* Сексуально-позитивний фемінізм вважає сексуальну свободу невіддільним компонентом свободи жінки. — Прим. пер.

з того, що нам розказують академічні експерти, освітяни, наукові видання та засоби масової інформації. До прикладу, я спростовую помилкове твердження про те, що стать і гендер — це соціальні конструкти; що існує нескінченна кількість гендерів; що маленьким дітям з гендерною дисфорією слід дозволити переходити до протилежної статі, а трансжінки, по суті, нічим не відрізняються від жінок, які є жінками від народження.

Інші недоторканні істини говорять, зокрема, про те, як на перехід впливає сексуальна орієнтація і, у декого, сексуальне збудження; як відмінності між біологічними статями призводять до відмінностей у побаченнях і сексі; що біологія впливає на гендер сильніше, аніж виховання дітей. Я також обговорюю питання важливості академічної свободи, зокрема в сексології та біологічній науці, у часи, коли до науковців ставляться як до нікчем лише через те, що вони роблять свою роботу.

Я надала вичерпний перелік доступної наукової літератури на кожную тему, щоб ви могли самостійно зробити висновки і прийняти рішення. Сподіваюся, що у вас з'явиться натхнення захищати науку у власному житті.

Як виявилося, залишити науку після одинадцяти років було одним з моїх найкращих рішень. Воно дало мені розумовий спокій, якого я не мала б, якби залишилася. Мені вже не доводиться обирати між тим, щоб сказати неправду чи промовчати. Це та свобода, якої в сьогоднішніх обставинах немає в інших науковців і вчених.

У мене як журналіста іноді виникає враження, що я кричу в порожнечу. Забуваєш, що те, що пишеш, читають люди. Я вдячна кожному з вас за історії, які ви розповіли мені чи онлайн, чи на конференціях, чи зустрівшись зі мною в аеропорту або на вулиці, — я врахувала їх усі. Я знаю, що таке почуватися самотньою, із сумнівом оглядати кімнату, шукаючи в ній когось іще, хто киває головою у відповідь на сказане і запитує себе: «Я один так почувуюся?».

Ні, ви не одні, і я розповім чому.

ОСНОВА

БІОЛОГІЧНА СТАТЬ — ЦЕ СПЕКТР

Що означає почуватися жінкою? Або почуватися чоловіком?

Хто міг би подумати, що такі безневинні запитання, здається, миттєво стануть наступним вододілом громадянських прав? Дискусії навколо гендеру, у яких колись не було нічого ані суперечливого, ані цікавого, перетворилися на культурне мінне поле, ворожу місцевість, яка вселяє жах у кожного, хто йде проти загальноприйнятих норм.

У добу, коли клавіатура комп'ютера замінила селянські вила, у реальному часі розгорнулася гра з нульовою сумою. Підігруючи їй, ви привернете до себе людей, отримаєте похвалу і просунетесь у житті. Якщо ж поставите загальноприйняте уявлення під сумнів, у найкращому разі суспільство буде остерігатися вас, вас цькуватимуть, вам погрожуватимуть, звільнять з роботи, а в найгіршому разі вам доведеться боятися за безпеку вашої родини.

Проте як утішливий приз ви отримаєте знання, що завжди мали рацію. За прикрашення неправдивої інформації доведеться заплатити ціну. Це й глибоке почуття відчуження між політично лівими та правими, а також подальша зворотна реакція жінок, які усвідомлюють, що багато культурних послань, спрямованих на них, були брехнею. Окрім того, це також емоційне потрясіння та групові позови як наслідок публічного порядку, що віддав у жертву добробут дітей і незахищених людей в ім'я вищої цілі активістів.

Я отримую звістки від усіх прошарків населення, які хочуть дізнатися більше про гендер, щоб сформувані підтверджені фактами, неупереджене ставлення до питань, що впливають на їхнє

життя. У них немає нечесних намірів, і через те що вони не є ідеологічно заангажованими, їх засмучує той факт, наскільки важко знайти прямі відповіді, підтверджені наукою.

У багатьох випадках до їхнього розчарування додається усвідомлення того, що значна частина інформації, котру подають як наукову, насправді упереджена і не відповідає фактам. Також вони не можуть зрозуміти, як ми взагалі дійшли до того, що сам лише пошук особою цієї інформації тлумачиться як загрозовий, і як наслідок її звинувачують у сексизмі, неприязні до жінок, трансфобії і ненависті.

Стать і гендер

Для початку варто дати визначення основних термінів, таких як стать і гендер. Вони взаємопов'язані, але водночас відрізняються один від одного, тому викликають багато непорозумінь.

Біологічних статей дві: чоловіча і жіноча. Стать визначається не хромосомами, геніталіями чи гормональним фоном, як заведено вважати, а гаметами, тобто дорослими репродуктивними клітинами. Існує лише два типи гамет: маленькі, які називаються сперматозоїдами, їх виробляють чоловіки, і великі, які називаються яйцеклітинами, їх виробляють жінки. Не існує жодних проміжних типів гамет між яйцеклітинами і сперматозоїдами. Відповідно, стать є двійковою одиницею, а не спектром.

На противагу цьому *гендерна ідентичність* — це те, як ми відчуваємо нашу стать, чоловічу чи жіночу. *Гендерне вираження* — це зовнішній прояв нашої гендерної ідентичності, або те, як ми виражаємо свій гендер у зовнішньому вигляді, наприклад в одязі, зачісці та манерах.

Як і стать, гендер — і стосовно ідентичності, і стосовно вираження — є біологічним поняттям. Це не соціальний конструкт*, і він не відірваний від анатомії чи сексуальної орієнтації. Хай би яким сучасним дослідженням ви повірили, усі ці речі дуже пов'язані між собою. Біологія, а не суспільство визначає, відповідаємо

* Соціальний конструкт — продукт соціального оточення або навчання.

ми власному гендеру чи ні, наскільки ідентифікуємо себе зі статтю, у якій народжені, і хто для нас буде сексуально привабливим партнером.

Коли в момент зачаття сперматозоїд запліднює яйцеклітину, народжена дитина буде або жіночої, або чоловічої статі. Ця біологія впливатиме на гормональний фон в утробі, а також, як наслідок, на гендерну ідентичність дитини. Приблизно в сім тижнів, якщо це зародок чоловічої статі, сім'яні залози почнуть виробляти тестостерон, надаючи мозку чоловічих особливостей. У жіночого зародка цього не відбувається.

Існують тисячі досліджень, які показують вплив внутрішньоутробного тестостерону на мозок, що розвивається. Насправді дія тестостерону сильно впливає на те, як ростуть чоловічий і жіночий мізки. У дослідженні 2016 року, опублікованому в науковому онлайн-журналі Scientific Reports від Nature, вчені Каліфорнійського університету в Лос-Анджелесі виявили, що дія тестостерону змінює програмування нейрональних стовбурових клітин, які відповідають за ріст мозку, що зумовлює різницю між статями ще до завершення розвитку мозку в утробі².

З погляду науки, гендерна ідентичність — це, по суті, синонім біологічної статі. Звісно, у цього правила є винятки, зокрема інтерсекс-люди і трансгендери (про них поговоримо за мить).

Ще не так давно біологією виправдовували припущення, що жінки слабкі в математиці і їхнє місце на кухні. Жінка була цінною лише тому, що виношувала дітей і допомагала чоловікові досягати успіху. На щастя, часи змінилися, але біологія й надалі зберігає ганебне тавро, нездатна позбутися колишньої репутації. Вважається, що їй притаманний сексизм, і навіть сучасні дослідження, що використовують методи, в основі яких лежить біологія, відхиляються без роздумів як застарілі.

Намагаючись виправити помилки минулого, наукові організації, нові академічні дослідження й експерти в цій сфері вдалися до надмірної компенсації. Вони активно приховують будь-які свідчення актуальності біології та заявляють, що науковці погоджуються в одному твердженні, тоді як насправді ті підтримують зовсім інше. Біологію прирівняли до фанатизму і, відповідно,

відмовили їй у праві на існування. Користуючись термінологією сучасної культури, можемо сказати, що біологію скасували.

Диву даєшся, наскільки швидко поширюється це заперечення науки. Зокрема, стверджується, що не існує такого поняття, як біологічний чоловік чи жінка, або що «біологічна стать» є непослідовною ідеєю³. В умовах, що склалися, гендер позначили як щось ефемерне, малозрозуміле, що неможливо описати чи пояснити поза особистим переживанням особи та її самоідентифікацією. Тривожить те, що зараз цим шляхом іде й біологічна стать.

Проте ці зусилля зайві й недалекоглядні, адже заперечення біології не допоможе нам жити продуктивнішим і повноціннішим життям. Натомість приховування біологічних фактів лише тягне нас назад у Темні віки, щоб ми блукали, наново відкриваючи відомі нам факти. Як ми побачимо в наступних розділах, річ не в тому, що каже нам наука, а в тому, як ці відкриття використовують.

Хоча в основі і статі, і гендеру лежить біологія, це не взаємозамінювані поняття. Сьогодні в англійській мові майже завжди використовують слово *гендер* (gender), навіть коли насправді йдеться про *стать* (sex). Коли в зоопарку в Торонто народжується дитинча горили, журналісти радісно діляться новиною, що незабаром оголосять *гендер* тваринки. Але у тварин, навіть таких розумних, як горили, немає гендеру — у них є стать.

Щоб проілюструвати, чому важливо розуміти цю різницю, розкажу анекдотичну історію. Пригадую, як одного разу мене запросили провести семінар у великому дослідницькому інституті. Завжди, коли мене запрошують на неполітичні події, навіть попри те, що організатори звертаються до мене спеціально, я схильна припускати, що кожен в аудиторії, хай би яким люб'язним він був, прочитавши мою працю, потайки вважає мене дияволом.

Коли я вже прибула на місце, одна дослідниця відвела мене вбік, щоб відрекомендуватися і розповісти про випадок, який з нею трапився. На моє здивування, вона розповідала, як її засмучує вплив гендерної ідеології на ті відкриття, які вона могла показати у своєму дослідженні.

Авторитетні наукові журнали, перш ніж публікувати будь-які наукові матеріали, що подані на розгляд, вимагають від академіч-

них експертів їх прорецензувати. Вона розповіла, що в одному з її рукописів було використано модель тварин. Мишей. За стандартним протоколом, вона описала мишей залежно від того, чоловічої вони статі чи жіночої. З редакції журналу відповіли, що для того, щоб її наукову статтю опублікували, їй потрібно всюди, де йдеться про «стать» тварини, замінити це слово на «гендер».

«Я не знаю, який у миші *гендер*, — зітхнула дослідниця. — Вона мені не сказала».

Та жінка не могла зрозуміти, чому науковий журнал вважав необхідною таку заміну, адже з наукового погляду слово «гендер» було б неправильним. Схоже, це приклад жорсткої ідеології: слово «стать» заборонене, бо походить з біології. І неважливо, чи доречно його використовувати. Загальноприйнятим позначенням став «гендер». Ця культурна політика, вочевидь, мала значення, навіть якщо йшлося про гризунів.

Ще один типовий приклад — це коли схвильовані батьки влаштовують так звані вечірки для оголошення гендеру новонародженої дитини (*gender-reveal parties*). Насправді вони оголошують не *гендер*, а *стать* дитини. Я можу зрозуміти чому, незалежно від того, чи знають батьки різницю між цими двома поняттями, вони краще не називатимуть цю подію вечіркою для оголошення *статі*. Їх трохи збиває з пантелику використання слова «стать» (*sex*) стосовно дитини.

Як колишня дослідниця сексу я бачила різну реакцію людей, коли вони дізнавались про те, що я залишила попередню професію. Одні вигукували: «Ух, це ж чудово!». Інші аж змінювалися на лиці й, соромлячись і ніяковіючи, зникали, не кажучи ані слова. Слову «гендер» віддають перевагу над словом «стать» ще й тому, що останнє в англійській мові співзвучне зі статевим актом і сексом, а говорити про цю сферу людям досі соромно. Водночас слово «секс» пов'язане з медициною, і його, як і будь-яке інше, не варто уникати чи засуджувати його використання.